

**GMINNY PROGRAM
WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE TUSZYN
NA LATA 2022-2024**

Tuszyn, 2021

SPIS TREŚCI

I.	Wstęp.....	2
II.	Podstawa prawna.....	3
III.	Diagnoza sytuacji rodzin	5
IV.	Analiza SWOT	8
V.	Cel Główny oraz Cele Szczegółowe	10
1.	Cel główny Programu	10
2.	Cele szczegółowe Programu.	10
VI.	Adresaci Programu.....	11
VII.	Realizacja Programu.....	12
1.	Podmioty realizujące.....	12
2.	Finansowanie	12
3.	Rezultaty	12
4.	Monitoring	16
VIII.	Zakończenie	17

I. WSTĘP

Szczególna rola rodziny polega na tym, że jest ona naturalnym i niezastąpionym środowiskiem dla rozwoju człowieka, w niej zarówno dziecko, jak i osoba dorosła zaspokajają swoje podstawowe potrzeby. Rodzina jako instytucja społeczna pozostaje w kręgu ciągłego zainteresowania socjologów, psychologów, pracowników socjalnych, pedagogów oraz przedstawicieli innych dziedzin nauki i praktyki. August Comte, którego definicja rodziny jest jedną z częściej przytaczanych, określał ją jako podstawową grupę społeczną, na której opiera się społeczeństwo.

Jedną z najistotniejszych funkcji rodziny jest wychowanie dzieci. We współczesnych rodzinach coraz częściej obserwuje się trudności z prawidłową realizacją zadań wychowawczych. Niesie to za sobą szereg zagrożeń dla dobrego rozwoju i wchodzenia w dorosłe życie dzieci w nich wychowywanych. Podkreślić należy, że dzieci potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony osób dorosłych. Na osobach dorosłych ciąży obowiązek zapewnienia dzieciom właściwych warunków do opieki i harmonijnego rozwoju. Dziecko ma prawo do wychowywania się w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

Do elementarnych przyczyn występowania współczesnych problemów w rodzinie można zaliczyć pogorszenie się sytuacji ekonomicznej, głównie w związku z wzrastającym bezrobociem oraz znacznym wzrostem kosztów utrzymania oraz życia. Wymienione elementy w dużej mierze wpływają destrukcyjnie na rozwój rodziny, a w konsekwencji na rozwój dzieci w rodzinie. Ponadto, można zaobserwować zwiększenie się liczby rodzin niepełnych czy rodzin zrekonstruowanych, ale także wzrost liczby rozwodów. Z uwagi na powyższe współczesna rodzina boryka się z wieloma problemami i coraz częściej ma to negatywny wpływ na zapewnienie dzieciom prawidłowej opieki i wychowania. Tak więc, jeśli w rodzinie pojawiają się dysfunkcje, odpowiednie instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny, zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań.

Wobec potrzeby zapewnienia dobra dzieci, a także w trosce o ich harmonijny rozwój, jak również dla dobra samej rodziny, która stanowi naturalne środowisko rozwoju, oraz dobra wszystkich jej członków, sporządzony został niniejszy Program Wspierania Rodziny na lata 2022-2024.

Program Wspierania Rodziny w Gminie Tuszyn stanowi niejako kontynuację poprzedniego Programu (na lata 2019 - 2021) oraz jest dokumentem, który scala podejmowane działania na rzecz rodziny.

II. PODSTAWA PRAWNA

Zadania dotyczące wspierania rodziny opisane są przede wszystkim w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.). Zgodnie z art. 176 pkt 1, wskazanej ustawy do zadań własnych gminy należy między innymi:

- opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez: zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających, prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.

Zgodnie zaś z art. 179 ust. 2 powołanej ustawy, gminne programy wspierania rodziny uchwalane są przez radę gminy.

Różnorodność kwestii, jakie w kontekście wsparcia rodziny należy uwzględnić, powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych. Poza regulacjami ogólnymi, takimi jak: Kodeks cywilny, czy Kodeks pracy, są to m.in.:

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 ze zm.);
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 111, ze zm.);
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r., poz. 2407);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 877 ze zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r., poz. 1249, ze zm.);

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2019 r. poz. 852, ze zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277, ze zm.).

Zaznaczyć należy, że poza aktami prawnymi krajowymi, problematyka rodziny oraz ochrona dzieci, są ratyfikowane przez Polskę akty praw międzynarodowego:

- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka;
- Europejska Karta Społeczna;
- Konwencja ws. likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet;
- Konwencja o Prawach Dziecka (nota bene najważniejszy akt prawny regulujący prawa dziecka, ustanawiający status dziecka jako samodzielnego podmiotu, wymagającego ze względu na niedojrzałość psychiczną i fizyczną, szczególnej opieki i ochrony prawnej);
- Europejska Konwencja o Przystosowaniu Dziecka;
- Europejska Konwencja o Statusie Prawnym Dziecka Pozamałżeńskiego.

III. DIAGNOZA SYTUACJI RODZIN

Struktura ludności

GRUPA WIEKOWA	GMINA		
	OGÓLEM	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI
2020 rok			
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	2394	1212	1182
Wiek produkcyjny (19 – 56/65)	7699	3793	3906
Wiek poprodukcyjny (powyżej 56/65)	1965	778	1187

Liczba rodzin objętych pomocą społeczną

	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>
Rodziny, którym przyznano świadczenie	475	458	396
Rodziny, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy	475	458	396
Rodziny z dziećmi ogółem	145	130	93
<i>O liczbie dzieci:</i>			
1	61	51	35
2	50	45	30
3	22	22	18
4	8	8	6
5	2	1	1
6	0	1	2
7 i więcej	2	2	1
Rodziny niepełne ogółem	48	51	35
<i>O liczbie dzieci:</i>			

1	28	29	19
2	11	11	5
3	5	6	6
4 i więcej	4	5	5

Z przedstawionych danych wynika jednoznacznie, że liczba osób korzystających z pomocy społecznej systematycznie się zmniejsza, a zatem utrzymuje się tendencja zaobserwowana również na gruncie poprzedniego Programu. Zaznaczyć przy tym należy, że największe spadki zaobserwowano wśród rodzin, które posiadają nie więcej niż 2 dzieci.

Powody przyznania pomocy społecznej:

	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>
Ubóstwo	287	227	169
Długotrwała lub ciężka choroba	186	191	173
Nieppełnosprawność	173	162	154
Bezrobocie	201	188	167
Potrzeba ochrony macierzyństwa	38	31	30
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	175	144	104
Alkoholizm	7	4	4

Główne przyczyny przyznawania pomocy przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuszynie pozostają ciągle te same, tzn. na przestrzeni lat nadal głównym powodem przyznawania świadczeń było: ubóstwo oraz długotrwała lub ciężka choroba, a w dalszej kolejności: bezrobocie oraz niepełnosprawność.

Zaznaczyć należy, że we wszystkich wskazanych wyżej obszarach, stanowiących przyczyny przyznawania pomocy przez MOPS, zanotowano znaczące spadki. Dodatkowo, na szczególną uwagę zasługuje również duży spadek rodzin lub osób korzystających z pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Powyższe dane, uwzględniając oczywiście kwestię pomocy państwa w ramach polityki prorodzinnej oraz programów aktywizacji osób bezrobotnych, mogą świadczyć o sukcesie polityki prorodzinnej Gminy Tuszyn (wytyczonej m.in. w poprzednim Programie).

Korzystający z pomocy i wsparcia:

	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>
Kontrakt socjalny (liczba zawartych)	0	0	0
Liczba rodzin objęta pomocą asystenta rodziny	28	28	28
Poradnictwo specjalistyczne	0	0	0
Praca socjalna	967	458	396
Interwencja kryzysowa	0	0	0

Rodziny korzystające z usług asystenta rodziny:

	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>
Liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta	28	28	28
Liczba rodzin zobowiązanych przez Sąd do pracy z asystentem rodziny	0	0	2
Liczba rodzin wskazanych przez pracownika socjalnego do pracy z asystentem rodziny	28	28	26
Liczba rodzin z którymi asystent zakończył pracę (osiągnięcie celów)	3	1	1
Zaprzestanie pracy przez rodzinę brak efektów inne np. przeprowadzka	0	3	0

Liczba rodzin wymagających pomocy asystenta rodziny utrzymuje się na stałym poziomie.

IV. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT (ang. Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse, Threats – zagrożenia), pozwala na określenie mocnych i słabych strony, a także szans i zagrożeń systemu wspierania rodziny w Gminie Tuszyn.

Mocne strony:	Słabe strony:
<ul style="list-style-type: none">– Stałe diagnozowanie sytuacji mieszkańców Gminy;– Dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników służb pomocy społecznej oraz pedagogów szkolnych;– Instytucje wspierające dzieci oraz rodzinę (MOPS, PCPR, poradnie, kuratorzy Policja, Sąd, służba zdrowia, jednostki oświatowe, świetlice szkolne);– Opracowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych– Powołany Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie;– Działalność profilaktyczna i edukacyjna Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;– Dostępność do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, realizowanego przez jednostki publiczne i organizacje samorządowe;	<ul style="list-style-type: none">→ Niska aktywność społeczna i zawodowa mieszkańców;→ Mała świadomość i gotowość społeczna w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej;→ Istnienie szarej sfery zatrudnienia;→ Brak nawyków korzystania z rodzinnego poradnictwa specjalistycznego;→ Wysoki poziom długotrwałego bezrobocia i wysoka stopa bezrobocia, w tym dziedziczenie bezrobocia;→ Brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych, odrzucanie autorytetu szkoły/ nauczyciela;→ Brak w środowisku „ animatorów kultury” - osób propagujących zdrowy styl życia i efektywne wykorzystanie czasu wolnego przez młodzież;→ Ograniczone środki finansowe na realizację założonych programów;

	<ul style="list-style-type: none"> → Brak komunikacji, autobusów na terenie gminy ale i poza jej granice; → Niewystarczająco rozwinięta sieć poradnictwa specjalistycznego;
Szanse:	Zagrożenia:
<ul style="list-style-type: none"> – Powołanie asystenta rodziny celem wsparcia rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej; – Wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę; – Możliwość pozyskiwania funduszy unijnych i realizacji rządowych programów; – Rosnące wsparcie finansowe dla rodzin o charakterze socjalnym; – Promowanie idei wolontariatu; – Współpraca z organizacjami pozarządowymi. 	<ul style="list-style-type: none"> → Niestabilność prawa dotyczącego polityki społecznej, częste zmiany i trudności w interpretacji przepisów; → Zanik więzi i tradycji rodzinnych; → Kryzys funkcji rodziny i jej roli w życiu społecznym; → Wzrost kosztów utrzymania rodzin; → Zatrudnienie niezgodne z kwalifikacjami; → Wzrost patologicznych zachowań wśród dzieci i młodzieży, narastająca przemoc; → Uzależnienie członków rodziny m. in. od alkoholu, środków odurzających, internetu; → Wyuczona bezradność, roszczeniowość; → Bierna postawa mieszkańców

V. CEL GŁÓWNY ORAZ CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Cel główny Programu

Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w procesie przywracania zdolności do prawidłowego funkcjonowania, poprzez wzmacnianie roli i funkcji członków rodziny.

2. Cele szczegółowe Programu.

Określa się następujące Cele szczegółowe:

- 1) **Diagnozowanie i analiza środowisk rodzinnych.**
- 2) **Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny;**
- 3) **Wspieranie rodzin dysfunkcyjnych i niewydolnych wychowawczo;**
- 4) **Podnoszenie kompetencji pracowników służb zajmujących się udzielaniem pomocy rodzinie.**

Szczegóły dotyczące realizacji założonych Celów szczegółowych, tj.: kierunki działania oraz sposoby weryfikacji, zostały zawarte w dalszej części niniejszego opracowania (zob. pkt VII. Realizacja Programu, ppkrt.3. Rezultaty).

VI. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami niniejszego Programu są rodziny zamieszkujące Gminę Tuszyn, ze szczególnym uwzględnieniem:

- rodzin niewydolnych wychowawczo;
- rodzin niezaradnych życiowo;
- rodzin żyjących w ubóstwie;
- rodzin dotkniętych bezrobociem;
- rodzin dotkniętych przemocą;
- rodzin wielodzietnych;
- rodzin wychowujących niepełnosprawne dziecko/dzieci;
- dzieci zagrożonych niedostosowaniem społecznym;
- dzieci przejawiających trudności wychowawcze;
- dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.

Wskazane wyżej grupy stanowią wyliczenie otwarte, mające na celu ukierunkowanie pomocy, jaką zaoferować może Gmina, na rodziny w których występują problemy społeczne. Jedynie poprzez wspólne działania rodzin i Gminy, możliwe będzie zapewnienie odpowiednich warunków do życia i funkcjonowania, a także wszechstronnej i skutecznej pomocy rodzinie.

VII. REALIZACJA PROGRAMU

1. Podmioty realizujące

Głównym podmiotem realizującym niniejszy Program (jego Cele) będzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuszynie. Jednakże pełna realizacja będzie możliwa dopiero we współpracy z innymi instytucjami/podmiotami, które również realizują zadania w zakresie wspierania rodziny, m.in.:

- Urząd Miasta w Tuszynie;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Zespół Interdyscyplinarny;
- Centrum Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii.
- Policja;
- placówki oświatowe (szkoły) oraz kulturalne położone na terenie Gminy Tuszyn;
- placówki służby zdrowia;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;
- kuratorzy sądowi.

2. Finansowanie

Źródło finansowania zadań zawartych w Gminnym Programie Wspierania Rodziny w Gminie Tuszyn na lata 2022-2024 stanowi przede wszystkim budżet Gminy. Dodatkowo, środki na realizację Programu pochodzić będą z dotacji i środków pozabudżetowych pozyskanych w ramach finansowań zewnętrznych.

3. Rezultaty

Głównym założeniem Programu jest stworzenie jak najkorzystniejszych warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin na terenie Gminy Tuszyn.

Doprecyzowanie założonych Celów Szczegółowych, tzn. określenie kierunków działania oraz sposobów weryfikacji, zostało przedstawione w formie tabelarycznej.

Cel szczegółowy nr 1 – Diagnozowanie i analiza środowisk rodzinnych.

<u>Kierunki działania:</u>	<u>Realizator:</u>	<u>Wskaźniki realizacji:</u>
1. Przeprowadzanie wywiadów środowiskowych w rodzinach przeżywających trudności.	MOPS	Liczba zrealizowanych wywiadów środowiskowych.
2. Rozpoznawanie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, zaniedbań względem dzieci oraz ocena sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym oraz rówieśniczym.	MOPS placówki oświatowe Zespół Interdyscyplinarny Placówki służby zdrowia	<i>Z uwagi na charakter i wielopłaszczyznowość celu nie określono wskaźnika realizacji.</i>
3. Konsultacje ze specjalistami celem sprecyzowania czynników wpływających na dysfunkcję rodziny.	MOPS	Liczba udzielonych porad/konsultacji. Liczba rodzin/osób objętych wsparciem.

Cel szczegółowy nr 2 – Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny.

<u>Kierunki działania:</u>	<u>Realizator:</u>	<u>Wskaźniki realizacji:</u>
1. Zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom wymagającym wsparcia w ramach obowiązujących przepisów.	MOPS Urząd Miasta	Liczba rodzin z dziećmi korzystających z pomocy.
2. Objęcie dożywianiem dzieci w przedszkolach i szkołach podstawowych, a także ponadpodstawowych.	MOPS placówki oświatowe	Liczba wydawanych posiłków.

3. Monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin wymagających wsparcia.	MOPS	Liczba wizyt pracowników MOPS w rodzinach z dziećmi.
4. Zabezpieczenie środków na pobyt dziecka w pieczy zastępczej.	Urząd Miasta MOPS	Kwota faktycznie przeznaczona na finansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Cel szczegółowy nr 3 – Wspieranie rodzin dysfunkcyjnych i niewydolnych wychowawczo.

<u>Kierunki działania:</u>	<u>Realizator:</u>	<u>Wskaźniki realizacji:</u>
1. Zapewnienie wsparcia asystenta rodziny dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.	MOPS	Liczba rodzin objętych wsparciem AR Liczba osób w rodzinach objętych wsparciem AR Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem AR Liczba zatrudnionych asystentów rodziny
2. Umożliwienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego (psycholog, pedagog, terapeuta, prawnik)	MOPS placówki oświatowe	Liczba udzielonych porad z uwzględnieniem ich rodzaju. Liczba rodzin/osób objętych wsparciem.
3. Praca socjalna z rodziną z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.	MOPS	Liczba rodzin objętych pracą socjalną.
4. Pomoc rodzinom, których dzieci umieszczono w pieczy zastępczej (odbudowanie odpowiedniego środowiska wychowawczego, budowanie poprawnych relacji, zapewnienie utrzymania kontaktu).	Urząd Miasta MOPS	Liczba spotkań rodziny biologicznej z dzieckiem. Liczba zajęć dla rodzin biologicznych. Liczba rodzin, w których dzieci powróciły z pieczy zastępczej.

5. Organizacja czasu wolnego dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.	placówki oświatowe placówki kulturalne	Liczba zorganizowanych wydarzeń. Ilość godzin zajęć pozaszkolnych. Liczba uczestników.
--	---	--

<u>Cel szczegółowy nr 4 – Podnoszenie kompetencji pracowników służb zajmujących się udzielaniem pomocy rodzinie.</u>		
<u>Kierunki działania:</u>	<u>Realizator:</u>	<u>Wskaźniki realizacji:</u>
1. Udział w szkoleniach, kursach i warsztatach.	MOPS Zespół Interdyscyplinarny	Liczba szkoleń/kursów/warsztatów. Liczba osób przeszkolonych.
2. Współpraca z podmiotami oraz instytucjami działającymi w środowisku lokalny, które zajmują się pomocą rodzinie – wymiana doświadczeń.	Placówki oświatowe Placówki służby zdrowia	Liczba spotkań.

4. Monitoring

Monitoring niniejszego Programu odbywać się będzie w formie rocznych sprawozdań, które sporządzać będzie MOPS w terminie do 31 marca każdego roku, za rok miniony. Sprawozdania składane będą Radzie Gminy.

Monitoring stanowić będzie obserwację zmian ilościowych i jakościowych, jakie pojawiają się podczas realizacji działań. W przypadku stwierdzenia jakichkolwiek rozbieżności między założeniami a rezultatami, na bieżąco będą one weryfikowane i dostosowywane do potrzeb grupy docelowej.

VIII. ZAKOŃCZENIE

Głównym celem, a zarazem założeniem niniejszego Programu jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w procesie przywracania zdolności do prawidłowego funkcjonowania, poprzez wzmocnienie roli i funkcji członków rodziny. Warto zauważyć, że szczególną rolę w działaniach wspierających rodzinę należy upatrywać w działalności profilaktycznej, której najważniejszym celem jest zapobieganie negatywnym stanom rzeczy – zarówno tym, które dopiero zaistnieją, jak i tym, które w postaci załóżkowej już istnieją. Działając w myśl zasady, że „lepiej zapobiegać niż leczyć”, pożądane jest promowanie działań profilaktycznych, które skierowane będą na wspieranie rodzin niewydolnych w opiece nad dziećmi.

Osiągnięcie wyznaczonych Celów uzależnione jest od ścisłej współpracy pomiędzy instytucjami oraz od wypracowania sprawnego i efektywnego systemu działań wpływających na poprawę sytuacji dziecka i rodziny. Jednocześnie nie należy zapominać, że Program niniejszy ma charakter dokumentu otwartego, tzn. dopuszczającego ewentualne zmiany i modyfikacje.